

System vzdělávání u jedinců se sluchovým postižením

Vymezení, legislativa, typy škol, komunikační přístupy ve vzdělávání, integrace, inkluze

Kateřina Blatná

Vzdělávání osob se SP z legislativního pohledu

- zákon č. 49/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání
- vyhláška 73/2005 Sb. o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných ve znění vyhlášky č. 147/2011 Sb.
- cíl – poskytnutí **stejně** šance na odpovídajícího vzdělání

PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

- SRP pro SP
- SPC pro SP (při ZŠ pro SP)
- MŠ pro SP
- MŠ běžného typu – integrace
- MŠ pro jiný typ postižení – při souběžném postižení více vadami

Bilingvální mateřská škola pro SP PIPAN

ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

- ZŠ pro SP
- ZŠ běžného typu – integrace
- ZŠ pro jiný typ postižení – při souběžném postižení více vadami (např. ZŠ logopedická)
- v ČR je 12 ZŠ pro SP
 1. metody orální, bilingvální, totální komunikace
 2. desetiletá PŠD
- *Brno (Novoměstská, Šrámkova), Ivančice, Kyjov Valašské Meziříčí, Olomouc, Ostrava, Hradec Králové, 3x Praha (Ječná, Radlice, Holečkova), Plzeň, České Budějovice*

STŘEDNÍ (sekundární) VZDĚLÁVÁNÍ

- SŠ
- SOŠ (čtyřleté, ukončeno maturitou)
- SOU (dvou či tříleté, výuční list)
- OU (pro žáky s LMP, výuční list)
- **praktické školy pro SP** (pro žáky s MP, jednoleté, dvouleté, popř. čtyřleté, závěrečné vysvědčení)

- žákům se SP poskytují odbornou kvalifikaci, díky které lépe najdou uplatnění na trhu práce

VYSOKOŠKOLSKÉ (terciární) VZDĚLÁVÁNÍ

- **možnost studia jako student bez SP** (TEIRESIÁS pomáhá studentům se specifickými nároky)
- **obory přímo pro studenty se SP**

Teiresiás

Středisko pro pomoc studentům se specifickými nároky MU, od r. 2000

- hlavním úkolem je zajišťovat, aby **studijní obory akreditované na univerzitě byly v největší možné míře přístupné také studentům:**
 - nevidomým a slabozrakým*
 - neslyšícím a nedoslýchavým*
 - s pohybovým handicapem*
 - případně jinak postiženým*
- Olomouc, **Centrum pomoci handicapovaným na UP**
- Ostrava, **Pyramida** (centra podpory studentům se specifickými potřebami na Ostravské univerzitě)
- Praha, **Kancelář pro studenty se speciálními potřebami na KU**

Služby studentům se sp postižením

- **dispečink překladatelských a tlumočnických služeb pro SP**
- **zapisovatelské služby**
- **simultánní přepis**
- **zajištění techniky (indukční smyčka)**

Komunikační přístupy ve školách pro SP

Orální metoda

- **formovat mluvenou řeč** na základě hmatu a zraku, **aktivizovat zbytky sluchu**, sluchový trénink
- použití **sluchadel, KI** k co nejlepšímu rozvinutí mluvené řeči
- některé orální metody využívají pouze sluch, jiné využívají gesta, odezírání i psanou formu řeči, prstovou abecedu

Bilingvální metoda

- **přenos informací ve dvou jazykových kódech**
- ZJ neslyšících a mluvený jazyk většinové společnosti
- komunikace mezi neslyšícími a slyšícími, neslyšící učitel, důraz na psanou formu řeči
- mluvenou řeč nelze zvládnout bez současného vyučování ZJ
- jen **ZJ** zajišťuje **přirozené podmínky** jazykového vývoje (v neslyšící rodině)

- užívání ZJ neomezuje potřebu neslyšícího dítěte se dorozumívat

Slyšící a neslyšící pedagog

Slyšící pedagog:

Neslyšící pedagog:

Totální komunikace

- **filozofie, určitý způsob myšlení**
- způsob komunikace: **neslyšící i slyšící se chtějí vzájemně co nejlépe pochopit**
- **neslyšící i slyšící použijí všechny dostupné prostředky k porozumění**
- prostředky dorozumívání: **komplex aurálních, orálních a manuálních prostředků** → mluva, ZJ, odezírání, psaní, čtení, prstová abeceda, video nahrávky, obrázky, řeč těla, mimika, gestikulace aj.

Jiná forma komunikace?

u žáku s kombinovaným postižením → systémy AAK

- **VOKS**
- **Piktogramy**
- **Znak do řeči**
- **Makaton ...**

Integrované vzdělávání

- integrované vzdělávání – **přístupy a zapojení žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do hlavních proudů vzdělávání (do běžných škol)**
- dle Vítkové (2003) je **integrace společná výchova a vzdělávání dětí, žáků a studentů s postižením i bez něj**
- **účastníci integrace?**

Inkluze

= **stav, kdy je prostředí běžné školy již na integrované dítě předem připraveno**

- cíl: **vytvořit pocit, že rozdílnost a odlišnost každého z nás je samozřejmá a normální**
- celá společnost se skládá z individualit
- škola pro všechny s bezbariérovým přístupem

Integrace a žák se SP? (Janotová, Řeháková)

Individuální vzdělávací plán

- **závazným dokumentem pro zajištění speciálních vzdělávacích potřeb žáka**
- **osobní dokumentace žáka**
- zpracovává **učitel** před nástupem žáka do školy ve spolupráci se **školským poradenským zařízením** a s **rodiči žáka**

Obsah IVP

- **obsah, rozsah, průběh a způsob** poskytování individuální speciálně pedagogické péče
- **cíl vzdělávání, časové a obsahové rozvržení učiva, volba pedagogických postupů, způsob zadávání a plnění úkolů, způsob hodnocení,...**
- **potřeba asistenta, tlumočnicka**
- **seznam pomůcek a učebnic**
- **jméno pracovníka z SPC**
- **snížit počet žáků**
- **potřeba finančních prostředků**
- **závěry speciálně pedagogických, popř. psychologických vyšetření**

Výukové programy pro neslyšící

www.eliska.cz

- e-learningový výukový program MŠ a ZŠ pro SP v Brně a Labyrint, o.s.

www.tond.cz

- Tlumočnicko očima neslyšícího dítěte, projekt ČKTZJ

www.weblík.cktj.cz

- Dětská internetová televize WEBlík, projekt ČKTZJ

<http://www.vymolova.cz/#!ulita>

- Jazykové centrum Ulicentrum, ZŠ Výmolova v Praze

- výuka jazyků (ČJ, AJ, ZJ) pro pedagogy školy, pro žáky, volnočasové aktivity

<http://www.tableto.cz>

- interaktivní pohádková kniha pro neslyšící děti

<http://old.ucjtk.ff.cuni.cz/cnes/index.php?key=produkce>

....

Znakový jazyk v literatuře

Všeobecný slovník ČZJ, M. Potměšil

Znakování pro každý den, M. Růžičková

Než půjdeme do školy, M. Růžičková

Slovník znakové řeči, D. Gabrielová a kol. ...

Znakový jazyk na CD-ROMU

- HORÁKOVÁ, R. *Znaková zásoba pojmů z oboru speciální pedagogika*, Brno: MU, Rigorózní práce, 2005
- LANGER, J., PTÁČEK, V., DVOŘÁK, K. *Znaková zásoba českého znakového jazyka k rozšiřujícímu studiu surdopedie se zaměřením na znakový jazyk*. Olomouc: UP PdF, 2004. ISBN 80-244-0846-5

- *Lexikologie pro základní školy*. Praha: FFUK, 2003
- VYSUČEK, P., MOTEJZÍKOVÁ, J. *Specifické znaky*. Praha: FF UK, Pevnost, 2003
- PROCHÁZKOVÁ, A. a kol. *Slovník znakového jazyka pro obor pedagogika a psychologie*. Hradec Králové: PedF, 1992
- ...

[www.stránky](#)

Katalog podpůrných opatření

- <http://katalogy.inkluze.upol.cz/site/>
- výstup projektu ESF (UP Olomouc, společnost Člověk v tísní a další)
- metodické pomůcky, které jsou připraveny pro pedagogické pracovníky mateřských, základních a středních škol.
- určené pro práci se žáky, kteří pro své vzdělání potřebují **podpůrná opatření**

Vzdělávání neslyšících

- <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1096066178-televizni-klub-neslysicich/214562221800011/video/>

Literatura

- EVANS, L. *Totální komunikace. Struktura a strategie*. Hradec Králové: Pedagogické centrum, 2001
- HORÁKOVÁ, R. *Sluchové postižení: úvod do surdopedie*. 1.vyd. Praha: Portál, 2012. 159 s. ISBN 978-80-2620-084-0.
- JABŮREK, J. *Bilingvální vzdělávání neslyšících*. Praha: Septima, 1998.
- POTMĚŠIL, M. *Čtení k surdopedii*. Olomouc: UP, 2003
- SOBOTKOVÁ, A. Edukace dětí a žáků se sluchovým postižením, In VÍTKOVÁ, M.: *Integrativní školní (speciální) pedagogika*, Brno, MSD, 2003.